

<http://sbe.gantep.edu.tr> 'den online ulařılabilir

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
6(2):67-78 (2007)

Gaziantep
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi

Ortaöğretim Öğrencilerinin İngilizce Öğrenimlerini Etkileyen Yabancı Dil Kaygısı

Güzide Öner^{1*} ve Tokay Gedikoğlu²

¹Gaziantep Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, 27310 Gaziantep Türkiye

²Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 27310 Gaziantep Türkiye

Özet. Bu çalışmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil öğrenmelerini etkileyen etmenlerden yabancı dil kaygısının İngilizce öğrenimine etkisini belirlemektir. Bu çalışmanın evrenini Gaziantep'te 2004-2005 öğretim yılında yabancı dil ağırlıklı eğitim veren liselerin hazırlık sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Rasgele yöntemle seçilen 293 öğrenciye Likert tipi yabancı dil kaygı ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizi için t-testi, tek yönlü ANOVA ve Scheffé testleri kullanılmıştır. Öğrencilerin, anne ve babalarının eğitim düzeylerinin, mesleklerinin, cinsiyetlerinin, mezun oldukları ve okudukları okul türünün yabancı dil kaygı düzeylerine etkisi araştırılmış ve öğrencilerin kaygı düzeylerinin bunlardan etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak kaygı düzeyi yüksek öğrencisi olan okulların bir kısmında başarı düzeyleri düşük bulunmuştur. Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygı düzeylerinin başarılarını etkilediği, yabancı dil kaygısı yüksek öğrencilerin akademik yıl sonu yabancı dil notlarının düşük olduğu, düşük yabancı dil kaygısı taşıyan öğrencilerin ise notlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil kaygısı, Akademik başarı, Ortaöğretim, İngilizce öğretimi.

Foreign Language Anxiety Affecting Learning English of Secondary School Students in Gaziantep

Abstract. The purpose of this study is to determine the effect of the foreign language anxiety on English learning within the factors affecting foreign language learning. This study was conducted to the preparatory class students at foreign language oriented high schools in central Gaziantep in academic year of 2004-2005. Likert type anxiety scale was applied to 293 randomly selected students. The data were analyzed by using t test, one way ANOVA and Scheffé tests. The effects of the level of education and the occupation of the parents, the genres of the students, the school type they study, the primary schools they graduated from on the level of foreign language anxiety was investigated and no effects of these parameters were found. On the other hand, some of the schools where the students had high level of foreign language anxiety had low academic successes. As a result of this study, it is determined that foreign language anxiety levels affect secondary school student's English learning academic successes, the students with high level of foreign language anxiety received low grades in English language courses at the end of the academic year; however, the students with the low level of foreign language anxiety received high grades.

Key words: Foreign language anxiety, Academic success, Secondary education, English language teaching.

I. GİRİŞ

Yabancı dil öğrenimine olan ihtiyaç, toplumlar arası ilişkilerin yoğunlaşmasıyla ve kitle iletişim araçlarının gelişmesine paralel olarak artmaktadır. Aynı zamanda günümüzde çağdaşlığın ölçütlerinden biride yabancı dil bilme olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde pek çok insan yabancı dil öğreniminin önemini farkında olduğundan, kendilerinin ve çocuklarının dil öğrenimini sağlamak için ellerinden gelen her türlü çabayı göstermektedirler. Devlette halkın bu isteği doğrultusunda yabancı dille eğitim veren liselerin sayısını artırarak gençlerin dil öğrenimine katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Son yıllarda yabancı dil derslerine ilköğretimin en alt kademelerinde bile yer verilmeye başlanmıştır.

İnsanların kendi dilleri dışında ikinci bir dil öğrenmeleri bir çok faktörün etkisiyle gerçekleşebilmektedir. Bu faktörlerin içinde duyuşsal yani öğrencilerin psikolojik durumlarıyla bağlantısı olanların dil öğrenmede etkilerinin oldukça fazla olduğu, bununda dil öğrenmek isteyen insanların duygularının yoğunluğundan kaynaklandığını belirten Chastain (1988:122) zihinsel olarak hazır olabilmenin ön şartının duygusal hazırlık olduğunu ifade etmektedir. MacDonough (1986:148) motivasyonun dil öğrenmede en etkili faktörlerden olduğunu çalışmalarında belirtmektedir.

Kaygı kişinin bir uyararla karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumu olarak tanımlanmaktadır (Taş, 2006). Bazı araştırmacılar Gardner ve MacIntyre (1993:2) bu konuda yaptıkları çalışmalarında kaygının dil öğrenmede çok etkili olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Kendine güvenen öğrencilerin kendilerini engelleyen yabancı dil kaygıları yoktur veya varsa bile öğrenmelerine engel olmayacak bir seviyededir (Brown, 1994:141).

Ülkemizde bütün bunların göz önüne alınmadığı gramer yapılarının öğretilmesinin dil öğretmeye eşdeğer sayıldığı bir sistem vardır. Demircan'ın (1988:45) araştırmasında da vurguladığı gibi gramer öğretmek ve bunu test etmek, kolay olduğu için bu eğilim öğretmenler tarafından açıkça dile getirilmese de rağbet görmektedir. Horwitz (1986:560), Horwitz ve Cope'ın (1986:125) araştırmalarından ortaya çıkan sonuçlara göre bir çok insanın yabancı dil öğrenmek istediklerinde zihinsel olarak engellendikleri belirtilmektedir. Bu çalışmadan çıkan diğer bir bulgu ise matematik, fen, müzik gibi alanlarda, oldukça istekli veya motivasyonlu olan insanlar bile, yabancı dil alanında motivasyonlarını kaybetmektedirler, çünkü sınıf ortamında dil öğrenmeyi çok stresli bulmaktadırlar. Allwright ve Bainley'de (1991:144) Yabancı dil sınıflarında da diğer derslerde, matematik, fen vb.. , olduğu gibi, öğrencilerin anadillerini konuşamamalarının da kaygılarının artmasında etkisi olabileceğini düşünmüşlerdir. MacIntyre ve Gardner (1989:257) öğrencilerin dil öğrenmeye dil öğrenme kaygısı ile başlamadığını ancak bunun sonradan yaşanan olumsuz deneyimlerden kaynaklanan, öğrenilen dile karşı geliştirilen olumsuz davranışlar ve düşüncelerden ortaya çıktığını savunmaktadırlar. Littlewood'a (1984:58-59) göre yabancı dilin doğal olmayan bir şekilde öğretilmeye çalışıldığı sınıf ortamı, öğrencilerin kendilerini zayıf hissetmelerine sebep olmaktadır. Sınıf ortamında öğrenciler yeni öğrendikleri yabancı dili düzgün telaffuzla ifade edemezlerse, öğretmenleri tarafından eleştirileceklerini, düzeltileceklerini veya arkadaşları tarafından alay konusu olabileceklerini düşünmektedirler. Kendilerini güvensiz ve kaygılı bir ortamda hisseden dil öğrenenler, yabancı dilde iletişime psikolojik olarak kapanmakta ve bu durum eğer daha da ileri aşamaya ulaşacak olursa, öğrenmenin engellenmesine sebep olabilmektedir.

MacIntyre (1995:245-248) kaygının dinleme, öğrenme ve anlama gibi ikinci dil aktivitelerini de etkilediğini ve kaygılı öğrencilerin dille ilgili kuralları, yanlış anlamaktan veya yorumlamaktan endişe duyduklarını belirtmektedirler. Daly (1991:3), dil kaygısı olan insanların yazarken zorlanmalarının sebebinin, iyi yazma konusundaki kesin kurallara sıkı sıkıya bağlı kalmak zorunda hissettikleri için yazarken heyecanlanmaları olduğunu belirtmektedir. Öner ve Kaymak (1986:230) kültürün, kaygının oluşmasında önemli bir rolü olduğunu açıklamışlardır. Türk kültüründe kaygı yaygın ve herkes tarafından kabul edilen duygusal bir deneyimdir.

Eğitim sistemi, ailelerin çocuklarını yetiştirme tarzı Türk öğrencilerinin daha fazla kaygılı olmalarına yol açmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerini desteklemeyen, eleştiren, otoriter okullar ve öğretmenleri, katı, kuralcı ve sadece alınan notlara göre uygulanan değerlendirme sistemi öğrenciler arasında korku ve kaygının artmasına sebep olmaktadır.

Dil öğreniminin nasıl gerçekleştiği bir çok araştırmanın konusu olmuştur. İnsanların ikinci dil öğrenimini etkileyen bazı etmenler bulunmaktadır. Bunlar dış etmenler; (sosyal çevre, etkileşim oranı...) ve iç etmenler; (dil transferi, kavrama...) gibi. Bütün bunların yanında bireysel farklılıkların da her konuda olduğu gibi dil öğreniminde de oldukça fazla etkisi olduğu Larsen-Freeman ve Long (1991) tarafından araştırılmıştır. Bireysel farklılıklar ; yaş, cinsiyet, dil öğrenimiyle ilgili deneyimler, kendi dilini düzgün ifade edebilme olarak açıklanabilir. Dil yeteneği, motivasyon, davranış, öğrenme stratejileri, kaygı, endişe ve hafıza gücü de bireysel farklılıklar olarak görülmekte ve dil öğrenimini oldukça önemli bir ölçüde etkilemektedir (Scovel, 1978:129-132).

Horwitz ve diğerlerine (1986:25-128) göre yabancı dil kaygısı olan öğrencilerin unutkan oldukları ve konsantre olma güçlüğü çektikleri görülmektedir. Bu öğrencilerin ders esnasında terledikleri elbiseleri ile oynadıkları tespit edilmiştir. Derse geç gelmeler veya hiç gelmemeler, hazırlık yapmamak, ev ödevlerini zamanında getirmemek gibi eylemlerde bulunmaktadır. Bazen de tam tersine çok fazla çalışmalarına rağmen durumlarında kayda değer hiçbir ilerleme olmamaktadır. Bazı fiziksel belirtilerde, baş ağrısı, mide bulantısı, gerginlik açıklanamayan kas ağrıları bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Kısaca belirtmek gerekirse Gardner ve MacIntyre'ın (1993:2-3) açıkladığı gibi kaygı taşıyan öğrencilerin ikinci dili rahatsızlık veren bir deneyim olarak algıladıkları görülmektedir. Bundan dolayı gönüllü olarak aktivitelere katılmamakta ve üzerlerinde hata yapmaları durumunda sosyal bir baskı oluşabileceğini düşünmektedirler.

Horwitz ve Cope (1986:125-132) gibi pek çok araştırmacı, yabancı dil kaygısının diğer derslerde yaşanan ders kaygısından ayrı düşünülmesi gerektiğine inanmaktadır. Onlara göre yabancı dil öğrenme süreci çok kompleks deneyimlerden oluşur. Bu süreç öğrenen insanların algılarını, inançlarını, duygularını ve davranışlarını sınıf içiyle bağdaştırmalarını gerektirir. Çocuklarda kendini algılama veya kontrol mekanizması gelişmediği için onlarda yabancı dil kaygısı da bulunmamaktadır. Çocuklar dili kullanırken kurallarının farkında olmadıkları için yetişkinler gibi, hata yapmaktan korkmazlar. Böylece daha kolay adaptasyon sağlarlar (Brown, 1994:141).

Allwright ve Bailey'e (1991:175) göre yabancı dil kaygısı diğer kaygılardan ayrı olarak düşünülmelidir. Yabancı dilin amacı dil öğrenen insanlara farklı davranışlar kazandırmak değildir. Ancak dil öğrenen insanlar kendilerini öğrendikleri dille birlikte her yönüyle değişik bir ortamda bulurlar. Bu durumu kendi kimliklerine karşı bir tehdit olarak algılayabilirler. Böylece dil öğrenme heyecan verici olmaktan öteye çıkarak korku unsuru olmaktadır.

Genellikle ikinci dil öğrenimi sınıf ortamında gerçekleştirildiği için öğrenciler çok daha fazla endişeli olabilmektedir. Çünkü bu ortamlarda yeni öğrendikleri dilin telaffuzu, dil yapısıyla ilgili bilgi eksiklikleri olduğundan dolayı rahatsızlık duyarlar. Eğer insanlar dil öğrenme ortamında kendilerini rahat ve güvende hissetmezlerse, dile karşı etraflarında psikolojik bariyerler oluştururlar ve kaygı düzeyleri belli bir seviyenin üzerinde olursa bu durum dil öğrenme sürecinde oldukça önemli bir engel olarak karşımıza çıkar (Littlewood, 1984:58-59). MacIntyre ve Gardner(1995:93) konuşma alıştırmalarının kaygıyı artırdığını çünkü konuşma esnasında, yabancı dil öğrenen insanların diğer insanlarla iletişim kurmak zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan pek çok araştırma sadece konuşma alıştırmalarının değil okuma, dinleme ve yazma gibi yabancı dil öğretiminin temeli oluşturan dört beceri alıştırmalarının hepsinde kaygı oluşabileceğini ortaya koymuştur.

Rogers'a (1989:3) göre yabancı dilde yazı yazma kaygısının sebebi öğrencilerin kendilerini yetersiz hissetmelerinden kaynaklanmaktadır. Vancı-Osam(1996:1-19) yabancı dil öğrenmenin

herkes için kaygıyı ortaya çıkaran bir deneyim olduğuna inanmaktadır. Yabancı dil öğrenen öğrencilerin motivasyonlarının, kaygılarının, kendilerine güvenlerinin bununla birlikte dışa ve içe dönük karakterlerinin sınıf içi aktivitelerine katılımlarıyla ilişkisini inceleyen Kaya (1995:45-46) yaptığı çalışmasının sonucunda motivasyonu yüksek, kendine güveni fazla ve dışa dönük karaktere sahip öğrencilerin sınıf içi aktivitelerine daha fazla oranda katıldığını ortaya çıkarmıştır. Aydın'ın (1999) çalışmasında, çalışmaya katılan öğrenciler, yaşadıkları kaygının kişisel sebeplerden, özellikle konuşma yazma gibi dil öğrenme becerilerinin kendileri tarafından olumsuz değerlendirilmesi, kendilerini başkalarıyla kıyaslama, yüksek beklentiler, dil öğrenimi hakkındaki yanlış inançlardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Öğrenci kaynaklı yabancı dil kaygısını araştıran ve bunun için öneriler getirmeye çalışan Öztürk (2003:45-47) kaygının, öğrencilerin kendilerine güvenlerinin eksikliğinden, kendilerini başkaları ile kıyaslamalarından ve öğrencilerin dil hakkındaki düşüncelerinden ortaya çıktığını savunmaktadır.

Horwitz ve Cope'la (1986:128) başlayan kaygının yabancı dil öğrenimine etkisiyle ilgili araştırmalar ve tartışmalar yıllardır süregelenmektedir. Onların ulaştıkları sonuca göre, son yıllarda yabancı dil öğrenmenin gerekliliğinin, her alanda önemli olduğunun vurgulandığını ve bunun bilincinde olan insanların, daha çok yabancı dil kaygısı yaşamakta olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Ganschow ve Sparks (1996:199-201) yabancı dil kaygısı ile anadil öğrenme yetenekleri ve yabancı dile karşı geliştirilen tutumların, bayanlar arasında yabancı dil öğrenmeye etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin kendi dillerini öğrenme yetenekleri ve yabancı dile karşı olan olumlu tutum ve davranışları kaygı seviyelerini etkilemektedir. Bu çalışmada yabancı dil kaygı seviyeleri düşük olan öğrencilerin dil öğreniminde daha başarılı olduklarını göstermektedir

Araştırmanın Önemi

Yaptığımız ön araştırmada ortaya çıkan sonuca göre yabancı dil ağırlıklı liselerde okuyan öğrencilerin de yabancı dili tam olarak istedikleri seviye de öğrenemedikleri belirtilmiştir. Bu çalışmayla öğrenememe sorununun temelini inilerek, ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil öğrenmelerini etkileyen yabancı dil kaygısının başarıya olan etkisini ve onu etkileyen faktörleri incelemektir.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada, 2004-2005 öğretim yılının ikinci yarıyıl ortasında yabancı dil ağırlıklı eğitim veren ve bünyesinde hazırlık sınıfları bulunduran özel kolejler, devlet süper ve Anadolu liseleri ile meslek okullarındaki öğrencilerin yabancı dil öğrenmelerine ilişkin görüş ve düşünceleri belirlenmiştir. Daha sonra yıl sonu notları ile yabancı dil öğrenimine ilişkin görüşleri karşılaştırılmış ve yabancı dil kaygısının öğrenmelerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneklemeye alınan okulların seçimi İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanmış listelerden yararlanılarak yapılmıştır. Yabancı dil ağırlıklı eğitim veren bu okullarda 2004-2005 öğretim yılında 1454 öğrenci hazırlık sınıflarında öğrenim görmektedir. Bu çalışmada, rasgele yöntemle 17 okuldan her birinin toplam öğrenci sayısının % 20 si baz alınarak, toplam 293 öğrenciye hazırlanan anket uygulanmıştır (Tablo 1). Örneklemeye alınan öğrencilerin okullarını ve sınıflarını temsil etmelerine dikkat edilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin İngilizce öğrenmelerine kaygının etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, veri toplama araçları olarak anketler kullanılmıştır. Anket formları Kişisel bilgiler içeren ve öğrencilerin kaygılarının İngilizce öğrenmelerine etkisini belirlemek amacıyla hazırlanmış iki bölümden oluşmaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalardan yola çıkılarak çok sayıda soru hazırlanmıştır. Bu sorular hazırlanırken kaynak taraması yapılarak daha önceden bu konuda araştırma yapan araştırmacıların, Horwitz (1986) gibi, anketleri incelenmiş ve bu konuya uygun olarak bir Likert ölçeği geliştirilmiştir. Öğrencileri yönlendirmemek amacıyla olumlu ve olumsuz maddeler kullanılmıştır. Daha sonra oluşturulan ölçeğin ilk taslağı evrenin örneklemesinde bulunan üç okulda 80 öğrenciye

uygulanmıştır. Bu pilot uygulamada elde edilen sonuçlara göre geçerlik, güvenilirlik testleri yapılmıştır. Cronbach alfa katsayısının 0.9178 bulunmuş olması ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Örneklemeye alınan yabancı dil ağırlıklı eğitim veren liselerin, öğrencilerin ve anketlerin dağılımı

	Okul Adı	Şube Sayısı	Öğrenci Sayısı	Verilen Anket
1	Gaziantep Anadolu Lisesi	8	240	48
2	F.N. Tekerekoğlu Anadolu Lisesi	7	210	42
3	Ayten Kemal Akınal Anadolu Lisesi	7	210	42
4	Atatürk lisesi	2	60	12
5	Bayraktar Lisesi	2	60	12
6	Cumhuriyet Lisesi	2	60	12
7	Gaziantep Lisesi	4	120	24
8	Hasan Ali Yücel Lisesi	2	60	12
9	Mimar Sinan Lisesi	2	60	12
10	19 Mayıs Lisesi	2	59	12
11	Anadolu Otelcilik Turizm ve Meslek Lisesi	1	30	6
12	Ahmet Erkul Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	2	60	12
13	Aysel İbrahim Akınal Anadolu Ticaret Meslek L.	2	50	10
14	Özel Gaziantep Çağdaş Bilgi Lisesi	1	26	6
15	Özel Kolej Vakfı Lisesi	3	75	15
16	Özel Sanko Lisesi	2	48	10
17	Özel Seçkin Lisesi	2	26	6
	TOPLAM		1454	293

Bu çalışmada elde edilen veriler aşağıdaki gibi belirlenen hipotezlerin test edilmesinde kullanılmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencilerinin; yabancı dil kaygı düzeylerinin, İngilizce derslerindeki başarılarına etkisi bulunmamaktadır.
2. Ortaöğretim öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyinin ve mesleğinin, annelerinin eğitim düzeyinin ve mesleğinin, mezun oldukları okul türlerinin, cinsiyetlerinin, öğrenim gördükleri okulun ve öğrenim gördükleri okul türünün; yabancı dil kaygı düzeylerine etkisi bulunmamaktadır.

Oluşturulan anketin öğrencilerin kaygı düzeylerini gerçek olarak tarafsızca yansıttığı, yıl sonu notlarının akademik başarılarını belirlediği ve öğrenciler anketin bütün sorularını öğretmenlerinin refakatinde, rahat bir ortamda içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Veriler SPSS kullanılarak analiz edilmiş ve iki ortalama arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için t- testi uygulanmıştır. İki'den fazla ortalama arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ile ilgili hipotezleri test etmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin ANOVA için uygunluğu (varyansların homojenliği) Levene testi ile kontrol edilmiştir. ANOVA sonucunda grup ortalamalarının arasında fark olduğu belirlendiğinde, hangilerinin arasında fark olduğunun belirlenmesi amacıyla Scheffe' testi uygulanmıştır.

III. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, yabancı dil öğrenimini etkileyen etmenlerle ilgili araştırmanın hipotezlerine bağlı olarak elde edilen bulgular ve onlarla ilgili yorumlar incelenmiştir. Kaygı puanları her öğrencinin toplam 27 soruya verdiği cevapların, 1 ile 5 arasında, değerlerinin toplamından oluşmaktadır (kaygı değerleri minimumu 27 ve maksimumu 135 değerleridir.). Çalışma evrenini oluşturan öğrencilerle ilgili bazı temel veriler Tablo 2' de belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyet, okul türü, mezun oldukları ilk öğretim okulları, anne ve babalarının meslek ve eğitimlerine, İngilizce notlarına göre dağılım ve frekans değerleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	142	48,5
	Bayan	151	51,5
Öğrenim gördükleri okul türü	Anadolu Lisesi	132	45,1
	Süper Lise	96	32,8
	Meslek Lisesi	28	9,6
	Özel Lise	37	12,6
Mezun oldukları okul türü	Devlet	242	82,6
	Özel	51	17,4
Babalarının mesleği	Memur	52	17,7
	Serbest Meslek	217	74,1
	Emekli	16	5,5
	İşsiz	8	2,7
Annelerinin mesleği	Ev Hanımı	250	85,3
	Çalışan	33	11,3
	Emekli	10	3,3
Eğitim düzeyi (Anne-Baba)	Okur Yazar Değil	40-9	13,7-3,1
	İlk Okul	114-90	38,9-30,7
	Orta Okul	31-40	10,6-13,7
	Lise	80-78	27,3-26,6
	Üniversite	28-76	9,6-25,9
İngilizce notu (Bayan-Erkek)	1	5-6	3,3-4,2
	2	7-18	4,6-12,7
	3	28-29	18,5-20,4
	4	56-60	37,1-42,3
	5	55-29	36,4-20,4

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile yabancı dil kaygılarının farklarının $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygı düzeyleri başarılarını etkilemektedir. Notları 3 ,4, 5 olanlar ile 1 olanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Yabancı dil kaygısı yüksek öğrencilerin notlarının düşük olduğu, yabancı dil kaygısı düşük öğrencilerin ise notlarının en yüksek not olan 5 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygısının derslerindeki başarılarına etkisini gösteren tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi sonuçları

Değişim kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	İng notu	N	Kaygı** (ortalama)
Gruplar arası	14090,52	4	3522,632	11,08	0,000*	1.0	11	93,64 ^a
						2.0	25	83,80 ^{b, a}
Grup içi	91521,67	288	317,784	11,08	0,000*	3.0	57	78,70 ^{c, b}
						4.0	116	73,08 ^{c, b}
Toplam	105612,19	292				5.0	84	65,46 ^c

* $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı,

** üst simgelerinde aynı harfi taşımayan ortalamaların farklılıkları $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4'te görüldüğü üzere ortaöğretim öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyinin ve mesleğinin, annelerinin eğitim düzeyinin ve mesleğinin, okudukları okul türünün yabancı dil kaygısına $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, ancak okudukları okulun etkisinin kaygı düzeylerinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okudukları okulun İngilizce dil derslerindeki başarılarına etkisinin ($sd= 16$, $F=7.415$, anlamlılık=0.000) anlamlı olduğu belirlenmiştir. Farkların hangi okullar arasında olduğunun belirlenmesi amacı ile de Scheffe testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4. Orta öğretim öğrencilerinin aile eğitim düzeylerinin, mesleklerinin ve okudukları okulun yabancı dil kaygısına etkisini gösteren tek yönlü varyans analizleri sonuçları

Gruplar	Gruplar arası Sd**	Gruplar içi Sd	Toplam Sd	F	Anlamlılık
Baba eğitimi	4	288	292	1,702	0,150
Baba mesleği	3	289	292	0,040	0,898
Anne eğitimi	4	288	292	0,564	0,689
Anne mesleği	2	290	292	1,053	0,350
Okuduğu okul türü	4	288	292	0,481	0,696
Okuduğu okul	16	276	292	2,625	0,001*

* $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı

**Sd= serbestlik derecesi

Yukarıdaki tablo 5'te öğrencilerin eğitim gördükleri ortaöğretim kurumları numaralandırılmış olarak verilmektedir. Bu okullardan 5,6,7,11,13,14,16, numaralı olanların kaygı düzeyleri sadece 17 nolu okulunkinden anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Kısaca, tabloda gösterilen okullar arasında sınırlı ölçüde farklılık gözlenmiştir. İngilizce notları ise öğrencilerin yabancı dil kaygı düzeylerine göre değişmektedir. Kaygı düzeyi en yüksek olan okulun öğrencilerinin İngilizce notları en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 5. Ortaöğretim öğrencilerinin okudukları okulun kaygı düzeylerinin ve başarılarının farklarını belirleyen Scheffe testi sonuçları

Okuduğu okul	N	Kaygı (ortalama)	İngilizce başarı notu (ortalama)
1	48	71,71 ^{a, b}	4,35 ^{b, c}
2	42	77,69 ^{a, b}	3,69 ^{b, c}
3	42	75,74 ^{a, b}	3,81 ^{b, c}
4	12	70,17 ^{a, b}	3,83 ^{b, c}
5	12	61,92 ^a	4,16 ^{b, c}
6	12	67,50 ^a	4,16 ^{b, c}
7	24	68,00 ^a	4,00 ^{b, c}
8	12	87,50 ^{a, b}	4,08 ^{b, c}
9	12	72,75 ^{a, b}	4,75 ^c
10	12	82,42 ^{a, b}	3,33 ^b
11	6	65,83 ^a	3,16 ^{a, b}
12	12	84,42 ^{a, b}	3,08 ^{a, b}
13	10	68,90 ^a	1,90 ^a
14	6	61,17 ^a	3,00 ^{a, b}
15	15	70,53 ^{a, b}	3,46 ^{b, c}
16	10	66,30 ^a	3,90 ^{b, c}
17	6	96,17 ^b	1,83 ^a

* üst simgelerinde aynı harfi taşımayan ortalamaların farklılıkları $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6'da görüldüğü gibi ortaöğretim öğrencilerinin mezun oldukları okul türlerinin (devlet, özel) ve cinsiyetlerinin, yabancı dil kaygı düzeylerine etkisini gösteren t testi sonuçlarına göre $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlılık bulunmamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin mezun oldukları okulun ve cinsiyetlerinin yabancı dil kaygısı taşımalarında bir etkisi bulunmadığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Ortaöğretim öğrencilerinin mezun oldukları okul türlerinin ve cinsiyetlerinin yabancı dil kaygı düzeylerine etkisini gösteren t- testi sonuçları

		N	Sd	Standard sapma	ortalama	t	anlamlılık
Mezun olduğu okul	Devlet	242	291	18,610	73,95	0.538	0.591
	Özel	51		20,996	72,37		
Cinsiyet	Erkek	142	291	20,071	73,47	0.178	0.859
	Bayan	151		18,037	73,87		

Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygısı ve bunun İngilizce derslerine etkisi ile ilgili ifadelerin gösterildiği Tablo 7 öğrencilerin İngilizce dersleriyle ilgili kaygılarının nereden kaynaklandığını ve en çok ne zaman yoğunlaştığını göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğu yukarıdaki ifadelere verdikleri cevaplara göre katılma oranlarında görüldüğü gibi İngilizce konuşmaktan çekinmemektedirler. Anadili İngilizce olan biriyle konuşmak veya diğer öğrencilerin kendilerinden daha iyi olduğunu düşünmek onları tedirgin etmemektedir. Arkadaşlarının yanında konuşmak ve gönüllü olarak sorulara cevap vermekten çekinmemeleri de onların sınıf içi etkinliklerde pasif olmadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin hazırlıklı oldukları sürece sorulara gönüllü olarak cevap vermekten çekinmemekte dolayısıyla kaygı da duymamaktadırlar. Yine tablodan anlaşılacağı gibi öğrenciler daha çok dersleri anlayamamaktan ve hazırlıksız olmaktan çekinmektedirler. Öğrencilerin endişe duymamaları için konu hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Sınavlara ne kadar çok çalışırsam

kafam o kadar fazla karışır ifadesine katılmayan öğrencilerin oranının oldukça fazla olması, öğrencilerin ders çalışmaya verdikleri önemin bir göstergesidir. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğu öğretmenlerinin hatalarını düzeltmesi durumunda üzüntü duyarım ifadesine veya öğretmenimin yaptığım her hatayı düzeltmek için hazır beklediği düşüncesi beni korkutur ifadesine katılmamaktadırlar. Hatalarla ilgili bu ifadelere verilen cevapların yüzdelerinin birbirine yakın olması öğrencilerin hata yapmaktan korkmadıkları ve öğrenme eylemini gerçekleştirirken hata yapmanın kaçınılmaz olduğunun bilincinde olduklarının da göstergesidir. Başarısız olmaktan korkmakta ama derslere gitmekten çekinmemekte ve ders saatlerinin artırılmasından rahatsız olmamaktadırlar.

Tablo 7. İngilizce öğretiminde yabancı dil kaygısına ilişkin sorular, frekanslar ve yüzdeler

Kaygı			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Soru no			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	İngilizce derslerinde konuşma sırası bana geldiğinde elim ayağım titrer	f	99	74	31	50	39
		%	33,8	25,3	10,6	17,1	13,3
2	İngilizce derslerinde hazırlıksız konuşmak zorunda kaldığım zaman telaşa kapılırım	f	42	46	51	89	65
		%	14,3	15,7	17,4	30,4	22,2
3	Kendi anadili İngilizce olan biriyle konuşmak beni huzursuz eder	f	154	58	39	33	9
		%	52,6	19,8	13,3	11,3	3,1
4	İngilizceyi diğer öğrencilerin önünde konuşmak konusunda çok çekingenim	f	117	83	40	34	19
		%	39,9	28,3	13,7	11,6	6,5
5	İngilizce derslerinde bana söz verildiğinde kalbimin çarptığını hissederim	f	86	72	29	65	41
		%	29,4	24,6	9,9	22,2	14,0
6	Her zaman diğer öğrencilerin İngilizceyi benden daha iyi konuştukları duygusuna kapılırım.	f	66	85	68	43	31
		%	22,5	29,0	23,2	14,7	10,6
7	İngilizce derslerinde bir soruya gönüllü olarak cevap vermekten çekinirim	f	143	80	26	27	17
		%	48,8	27,3	8,9	9,2	5,8
8	İngilizce derslerinde konuşurken düşüncelerimi iyi organize edemediğimden kafam karışır	f	54	78	55	77	29
		%	18,4	26,6	18,8	26,3	9,9
9	İngilizce konuşmak için gereken kuralları öğrenmekte zorlanırım	f	89	103	40	42	19
		%	30,4	35,2	13,7	14,3	6,5
10	İngilizce konuştuğum zaman diğer öğrencilerin bana güleceklerinden korkarım	f	131	79	40	29	14
		%	44,7	27,0	13,7	9,9	4,8

Tablo 7. (Devamı)

11	İngilizce telaffuzum konuşmam için yeterli seviyede değildir.	f	32	70	77	78	36
		%	10,9	23,9	26,3	26,6	12,3
12	Öğretmenimin İngilizce dersinde konuşurken yaptığım hataları düzeltmesi durumunda üzülürüm.	f	137	97	22	28	9
		%	46,8	33,1	7,5	9,6	3,1
13	İngilizce öğretmenimin yaptığım her hatayı düzeltmek için hazır beklediği düşüncesi beni korkutur.	f	121	92	35	24	21
		%	41,3	31,4	11,9	8,2	7,2
14	İngilizce derslerinde iyi hazırlanmış olsam bile, yine kaygı duyarım.	f	107	65	38	55	28
		%	36,5	22,2	13,0	18,8	9,6
15	İngilizce derslerine iyi hazırlanmak için üzerimde baskı hissedirim.	f	89	83	50	36	35
		%	30,4	28,3	17,1	12,3	11,9
16	İngilizce dersleri hızlı ilerledikçe geride kalmaktan korkarım.	f	66	69	57	75	26
		%	22,5	23,5	19,5	25,6	8,9
17	İngilizce dersinde dinlediğimiz kaset ve CD leri anlayamazsam endişelenirim	f	46	60	64	80	43
		%	15,7	20,5	21,8	27,3	14,7
18	İngilizce öğretmenim hazırlıklı olmadığım konularda sorular sorduğunda kendimi huzursuz hissedirim	f	23	58	36	103	73
		%	7,8	19,8	12,3	35,2	24,9
19	İngilizce soru sormam istendiğinde cümle kuramam diye endişelenirim.	f	77	82	53	62	19
		%	26,3	28,0	18,1	21,2	6,5
20	İngilizce sınavına ne kadar fazla çalışırsam kafam o kadar fazla karışır	f	90	75	42	50	36
		%	30,7	25,6	14,3	17,1	12,3
21	İngilizce dersleri sırasında, sık sık kendimi dersle ilgili olmayan şeyler düşünürken bulurum	f	73	86	61	45	28
		%	24,9	29,4	20,8	15,4	9,6
22	İngilizce derslerinde başarısız olmam durumunda karşılaşılabileceğim sorunlar beni endişelendirir	f	28	42	60	86	77
		%	9,6	14,3	20,5	29,4	26,3
23	İngilizce sınavlarında kendimi rahatsız hissedirim	f	63	74	43	67	46
		%	21,5	25,3	14,7	22,9	15,7
24	Sürekli olarak diğer öğrencilerin İngilizce düzeylerinin benden daha iyi olduğunu düşünürüm	f	72	75	54	59	33
		%	24,6	25,6	18,4	20,1	11,3
25	İngilizce ders saatlerinin arttırılması beni rahatsız eder	f	66	67	55	43	62
		%	22,5	22,9	18,8	14,7	21,2
26	Öğretmenimin İngilizce dersinde söylediği şeyleri anlayamamak beni korkutur	f	45	64	47	85	52
		%	15,4	21,8	16,0	29,0	17,7
27	Çoğu zaman İngilizce derslerine gitmekten çekinirim	f	148	65	31	31	18
		%	50,5	22,2	10,6	10,6	6,1

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde ve yurtdışında yapılan birçok araştırmanın sonuçları yabancı dil kaygısının diğer kaygılardan farklı olduğunu ve yabancı dil öğrenme sürecinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Yabancı dil kaygısı düşük veya kabul edilebilir orta seviyede olan öğrencilerin yabancı dil öğreniminde daha başarılı oldukları gözlenmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre;

- Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygı düzeyleri başarılarını etkilemektedir. Yabancı dil kaygısı yüksek öğrencilerin notlarının düşük olduğu, yabancı dil kaygısı düşük öğrencilerin ise notlarının yüksek olduğu belirlenmiştir
- Ortaöğretim öğrencilerinin yabancı dil kaygı düzeylerinin mezun oldukları veya okudukları okul türüne (devlet, özel), ailelerinin eğitimlerine, mesleklerine ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişmediği görülmüştür.
- Öğrencilerin yabancı dil kaygı düzeyleri en çok öğrenim gördükleri okula göre farklılık göstermektedir.
- Bu çalışma sonucunda kaygı düzeyi yüksek olduğu belirlenen bazı okullardaki öğrencilerin yabancı dil notlarının düşük diğer taraftan kaygı düzeyi düşük olan okullardaki öğrencilerinin notlarının da yüksek olduğu ortaya çıkartılmıştır.
- Öğrencilerin çoğunluğu İngilizce konuşmaktan çekinmemektedirler. Anadili İngilizce olan biriyle konuşmak veya diğer öğrencilerin kendilerinden daha iyi olduğunu düşünmek onları tedirgin etmemektedir. Arkadaşlarının yanında konuşmak ve gönüllü olarak sorulara cevap vermekten çekinmemeleri de onların sınıf içi etkinliklerde pasif olmadıklarını göstermektedir. Öğrenciler hazırlıklı oldukları sürece sorulara gönüllü olarak cevap vermekten çekinmemekte dolayısıyla kaygı da duymamaktadırlar.

Araştırmanın sonuçlarına göre, aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Bu durumda eğitimcilere düşen görev öğrencileri rahatlatmak amacıyla konuları önceden verip hazırlanmaları için zaman tanımalarıdır. Böylece öğrencilerin yabancı dil kaygı düzeylerinin yükselmesini önleyebilecekleri gibi dil öğrenmelerini de kolaylaştırmış ve endişe ortamından uzaklaştırmış olacaklardır.
- Öğrencilerini fırsat oldukça anadili İngilizce olan birileriyle konuşmaya teşvik etmeleri gerekmektedir.
- Öğrencilerine hata yapmaktan korkmamaları gerektiğini hatırlatarak onları uygun bir şekilde düzeltmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Allwright, D. ve Bailey K.M. (1991). *Focus on the Language Classroom. An Introduction to Classroom Research for Language Teachers*. Cambridge: CUP, pp.144,175
- Aydın, B. (1999). *Konuşma ve Yazma Derslerinde Yabancı Dil Öğrenimindeki Kaygı Nedenleri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, pp.112-116
- Brown, D.(1994). *Principles of Language Learning and Teaching*. Englewood Cliffs: Prentice Hall Regent. p.141.
- Chastain, K. (1988). *Developing Second Language Skills: Theory to Practice* (rev.ed.). San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, p.122.
- Daly, J. (1991). *Understanding Communication apprehension: An Introduction for Language Educators*. In E. K. Horwitz, & D.J.Young (Eds.), *Language Anxiety: From Theory and Research to Classroom Implications*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, pp.3-13.
- Demircan,O. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil*. İstanbul: Remzi, s.45.
- Ganschow,L. Sparks,R. (1996). *Anxiety about Foreign Language Learning among High School Women*. The Modern Language Journal, 80,2, pp199-212.

- Horwitz,E.K. (1986). *Preliminary Evidence for the Reliability and Validity of a FL Anxiety Scale*. TESOL, 20, pp.559-62.
- Horwitz, E.K. and Cope, J.A. (1986). *Foreign Language Classroom Anxiety*. The Modern Language Journal. 70. 125-132 .
- Kaya, M. (1995). *The relationship of motivation, anxiety, self-confidence, and extraversion/ intra version to students' active class participation in an EFL classroom in Turkey*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bilkent Univesitesi, Ankara, pp.45-46.
- Larsen-Freeman, D. and Long, M. (1991). *An Introduction to Second Language Acquisition*. London: Longman, pp.153-210
- Littlewood, W. (1984). *Foreign and Second Language Learning; Language Acquisition Research and its Implications for the Classroom*. Cambridge:CUP, pp.58-59.
- McDonough, S.H. (1986). *Psychology in Foreign Language Teaching*. London: UnwinHyman., p.148.
- MacIntyre, P.D. and Gardner, R. (1989). *Anxiety and second language learning: Toward a theoretical clarification*. Language Learning, 39, pp.251-275.
- MacIntyre, P. D. (1995).*How does anxiety affect second language learning? A reply to Sparks and Ganschow*. The Modern Language Journal, pp.79,91-99.
- Öner, N ve Kaymak, D. A. (1986). *The Transliterated Equivalence and The Reliability of The Turkish TAI*. In R. Schwarzer, H.M. Vander Ploeg, C.D.Spielberger (Eds.) *Advances in Test Anxiety Research*, V:5. Lise: Swets en Zeitlinger, ve Hillsdale. NJ; Erlbaum, pp.227-239.
- Öztürk, T. (2003). *Suggestions about reduced language anxiety caused by personal reasons*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Univesitesi, Erzurum, pp.45-47.
- Rogers,J. (1989). *Adults Learning*. Great Britain: Open University Press,p.38
- Scovel, T. (1978). *The Effect of Affect on Foreign Language Learning:A Review of Anxiety Research*. Language Learning. 28. pp.129-142.
- Taş,Y. (2006). *Kaygı Nedir? Bilkent Üniversitesi Öğrenci Gelişim ve Danışma Merkezi*, Bilkent, Ankara, www.bilkent.edu.tr/~dos/ogdm/b_sinavkaygi.html (5.10.2006).
- Uludağ, M. *Kaygıdan Kurtulmanın Yolları*. (2002) İnternet www.basariyolu.com. 2.11.2002.
- Vancı, O.Ü. (1996). *Foreign Language Classroom Anxiety: How Can We Get Our Students to Participate More?* Paper presented on the International ELT Conference From Diversity to Synergy. Ankara , Turkey, pp.1-19